

Hermed fremsættes følgende beslutningsforslag i henhold til § 33 i Forretningsordenen for Inatsisartut:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges senest til FM 2028 at gennemføre en analyse af pensionsalderen i Grønland og på den baggrund fremlægge forslag til en grønlandsk model for fastsættelse og fremtidig regulering af pensionsalderen.
(Medlem af Inatsisartut Isak Johannessen, Naleraq)

Begrundelse

Efter den gældende Inatsisartutlov om alderspension er pensionsalderen 67 år. Kommunalbestyrelsen kan efter ansøgning fastsætte pensionsalderen til 65 år for en person, som er nedslidt efter mindst 35 års hårdt fysisk eller psykisk arbejde og fortsat er tilknyttet arbejdsmarkedet.

Den eksisterende mulighed viser, at grønlandsk lovgivning allerede anerkender, at et langt og belastende arbejdsliv kan have betydning for, hvornår det er rimeligt at forlade arbejdsmarkedet. Ordningen er imidlertid en individuel undtagelse og besvarer ikke det bredere spørgsmål om, hvilke kriterier den almindelige pensionsalder og dens fremtidige regulering bør bygge på.

Danmark er et eksempel på et pensionssystem, hvor den fremtidige folkepensionsalder gennem lovgivningen er koblet til udviklingen i den forventede levetid. Pointen er ikke, at Grønland skal kopiere den danske model, men at en pensionsalder bør hvile på tydelige og dokumenterede kriterier, som passer til det samfund, den skal gælde i.

1. Forventet levetid og forventet restlevetid ved pensionsalderen, herunder relevante forskelle mellem køn og geografiske områder.
2. Arbejdsmarkedets sammensætning, antal år i fysisk eller psykisk belastende arbejde samt erfaringerne med den nuværende adgang til alderspension fra 65 år ved nedslidning.
3. Befolkningens sundhedstilstand, geografiske forskelle og betydningen af forskellig adgang til sundhedsydelser.
4. Konsekvenserne af forskellige modeller for arbejdsudbuddet, de offentlige finanser og den langsigtede bæredygtighed i pensionssystemet.

Grønlands Statistik peger på betydelige regionale forskelle i dødeligheden. Det understreger, at gennemsnitstal for hele landet ikke nødvendigvis giver et tilstrækkeligt billede af de vilkår, som mennesker lever og arbejder under i forskellige dele af Grønland.

En samlet analyse bør derfor ikke alene spørge, om pensionsalderen skal være højere eller lavere. Den bør undersøge, hvilke hensyn der skal indgå, hvordan de kan måles, og hvordan et fremtidigt system kan være både socialt rimeligt, økonomisk holdbart og gennemskueligt. Det er samtidig vigtigt at inddrage de samfundsøkonomiske konsekvenser. En lavere pensionsalder kan øge de offentlige udgifter og reducere arbejdsudbuddet, mens en høj pensionsalder kan være vanskelig at bære for mennesker med mange år i fysisk eller psykisk belastende arbejde.

Forslaget tager derfor ikke på forhånd stilling til, om den generelle pensionsalder skal sænkes, fastholdes eller reguleres på en anden måde. Formålet er at sikre, at en sådan beslutning træffes på et dokumenteret grundlag, der afspejler grønlandske forhold.

På den baggrund bør Naalakkersuisut fremlægge en model, hvor kriterierne for fastsættelse og fremtidig regulering af pensionsalderen er klare og kan vurderes politisk af Inatsisartut.

Et langt arbejdsliv som eksempelvis fisker, fanger, håndværker eller i andre belastende erhverv kan have andre konsekvenser for arbejdsevnen end et mindre fysisk belastende arbejdsliv. Samtidig skal pensionssystemet kunne finansieres og fungere for kommende generationer.

Med forslaget ønskes et samlet fagligt grundlag, så Inatsisartut kan tage stilling til pensionsalderen ud fra grønlandske data, grønlandske levevilkår og de langsigtede konsekvenser for samfundet.

De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Udarbejdelsen af den samlede analyse vurderes at kræve et ressourceforbrug svarende til ca. 1,5 AC-årsværk, anslået til ca. 750.000 kr., til dataindsamling, tværgående analyse, vurdering af arbejdsmarkeds- og sundhedsforhold samt beregning af de økonomiske konsekvenser ved forskellige modeller.

De økonomiske og administrative konsekvenser for det private erhvervsliv

Selve beslutningsforslaget forventes ikke at medføre direkte økonomiske eller administrative konsekvenser for det private erhvervsliv, da forslaget vedrører udarbejdelse af en analyse og en model. Eventuelle konsekvenser af en senere ændring af pensionsalderen skal belyses i et efterfølgende forslag.

De økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne

Selve beslutningsforslaget forventes ikke at medføre direkte økonomiske eller administrative konsekvenser for borgerne. Eventuelle konsekvenser for borgerne vil afhænge af den model, som senere måtte blive foreslået, og skal derfor belyses særskilt.